

اقتصاد دانش محور

عماد جمعهزاده

رئیس انجمن شرکتهای دانش بنیان
استان کرمان

شرکتهای دانش بنیان، با توجه به ویژگیهای خود و پویایی و تطبیق با شرایط محیط پیرامونی و انعطافپذیری بالا، ظرفیت مناسبی برای روبهرو شدن با شرایط فعلی را دارا هستند. با توجه به این که یکی از عوامل اساسی رشد تولید سرانه ملی، اقتصادمحور و بنگاههای اقتصادی دانش بنیان است، راهکار اساسی خودکفایی پایدار در محصولات استراتژیک، ارتقای فناوری و افزایش بهره‌وری عوامل تولید از طریق دانش بنیان نمودن اقتصاد و توسعهی شرکتهای دانش بنیان است. اساسی‌ترین زیرساخت اقتصاد دانش بنیان و پیش‌نیاز تحقق استراتژی شرکتهای دانش بنیان، سرمایه‌ی انسانی خلاق، نوآور و دانشی است که با توجه به ترکیب جمعیتی استان کرمان و جمعیت بالای جوانان تحصیل کرده و نیروی انسانی به‌عنوان بزرگ‌ترین و باارزش‌ترین سرمایه‌ی کشور، باید مورد توجه قرار گیرد و بدین ترتیب، با توانمند نمودن و تشویق و زمینه‌سازی فعالیت آنان در قالب شرکتهای دانش بنیان، رشد و توسعه پایدار استان و به طبع آن کشور با سرعت بیشتر انجام گیرد.

جایگاه شرکتهای دانش بنیان در کشور و استان کرمان

با توجه به گزارش سازمان همکاری و توسعه اقتصادی (OECD) یکی از عوامل اساسی رشد و توسعه پایدار کشورهای پیشرفته حرکت در مسیر استفاده از دانش و نوآوری در اقتصاد یا همان هموارسازی رشد شرکتهای دانش بنیان است. شرکتهای دانش بنیان به‌منظور هم‌افزایی علم و ثروت و تجاری‌سازی نتایج تحقیق و توسعه در حوزه فناوریهای برتر و باارزش افزوده فراوان فعالیت دارند. طی سالهای اخیر ایجاد و توسعه این‌گونه شرکتهای و مؤسسات در ایران از طریق بسترهای قانونی و حمایت‌های دولتی مورد توجه قرار گرفته است. علاوه بر تأکید اقتصاد دانش بنیان در چارچوب سیاست‌های اقتصاد مقاومتی، اهمیت صنایع دانش بنیان در اسناد بالادستی از جمله سند چشم‌انداز بیست‌ساله کشور نیز مورد تأکید قرار گرفته است. در همین راستا قانون حمایت از شرکتهای دانش بنیان و تجاری‌سازی نوآوری‌ها و اختراعات در سال ۸۹ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید و آیین‌نامه اجرایی آن در ۲۱ آبان ۱۳۹۱ ابلاغ گردید. بر اساس معیارهای آیین‌نامه تشخیص صلاحیت شرکتهای دانش بنیان، کالا و خدماتی که در

امروزه حرکت در مسیر توسعه پایدار بر صنعتی مبتنی بر دانش و فناوری بنا شده است و میزان محصولات دانش بنیان تولید شده در یک منطقه به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های تحقق اقتصاد دانش محور و شاخص دستیابی به فناوری تعیین می‌گردد. حجم سرمایه و اندازه بازار هم‌اکنون در توسعه اقتصادی ملل نقش اساسی نداشته بلکه این نقش را دانش و فناوری ایفا می‌کند. در تئوری‌های جدید رشد علاوه بر سرمایه و مواد اولیه و نیروی کار، دانش نیز به‌عنوان یکی از محرک‌های رشد پایدار شناخته می‌شود. اقتصاد دانش بنیان به‌عنوان اقتصادی درون‌زا، برون‌گرا و بر پایه علم و فناوری در پی آن است تا مسیر منبع محور به دانش محور تغییر یابد. با نگاهی به رشد کشورهای توسعه‌یافته می‌توان به این نتیجه رسید که موفقیت کشورها مرهون توانایی آن‌ها در خلق و استفاده از اطلاعات جدید برای خلق شایستگی‌های فناورانه و کسب‌وکار است. به همین دلیل بسیاری از کشورها سرمایه‌گذاری در توسعه دانش فنی را در دستور کار خود قرار داده‌اند و تعهد و پافشاری به اجرا برنامه‌های این حوزه بر اساس سیاست‌های بلندمدت دارند. کره جنوبی یکی از کشورهایی است که در ۴ دهه اخیر با پیروی از برنامه‌های توسعه‌ای خود توانسته دومین رشد سریع اقتصادی در دنیا را داشته باشد. در واقع این کشور با تشکیل یک کانون تفکر مستقل به نام سازمان توسعه کره (KDI) در سال ۱۹۷۰ با استفاده از توان نخبگان و سازمان‌های راهبری قوی، نقشه راه توسعه و سیاست‌های اقتصادی را بر اساس دستیابی به تکنولوژی تهیه نمود. بر اساس مسیر این سند و با جذب سرمایه‌گذاران جدید و تعامل سازنده با بخش خصوصی و دخالت هوشمندانه در مسیر توسعه فناوری و نوآوری توانست به رشد پایدار دست یابد به‌گونه‌ای که تولید ناخالص داخلی خود را که در سال ۱۹۷۰ نصف ایران بود را هم‌اکنون نزدیک به ۶ برابر کشورمان برساند.

درواقع رشد روزافزون تکنولوژی و ارتقاء سطح فناوری باعث تغییر فضای کسب‌وکار در داخل کشور شده است به‌گونه‌ای که توسعه و ماندگاری بنگاه‌ها نیازمند کسب دانش فنی و استفاده از تکنولوژی در ارائه خدمات و تولید محصولات است. با توجه به تعریف و کارکردهای شرکتهای دانش بنیان، این شرکت‌ها، به‌عنوان بنگاه‌های اقتصادی، می‌توانند نقش محوری در ساختار اقتصادی کشور ایفا نمایند.

انجمن شرکت‌های دانش‌بنیان استان کرمان

لزوم حضور پررنگ بخش خصوصی نوآور و خلاق جهت تسهیل امور، ارائه‌ی مشورت و هدایت منابع حمایتی به بخش‌های مولد و کارا را موجب خواهد شد. وجود انجمنی متناظر این موضوع در استان کرمان می‌تواند زمینه‌ی مناسبی در جهت هم‌افزایی و استفاده از پتانسیل‌های مشترک را فراهم آورد. در راستای تحرک بیشتر در جهت کسب‌وکار دانش‌بنیان، انجمن شرکت‌های دانش‌بنیان استان کرمان در شهریورماه امسال توانست موافقت اصولی خود را از اتاق ایران اخذ نماید. این انجمن که اعضاء آن را شرکت‌های دانش‌بنیان و فناور استان تشکیل می‌دهند به‌منظور نقش‌آفرینی بیشتر در مسائل فناوری استان و برنامه‌ریزی جهت رفع محدودیت‌های موجود در این زمینه تشکیل گردیده است.

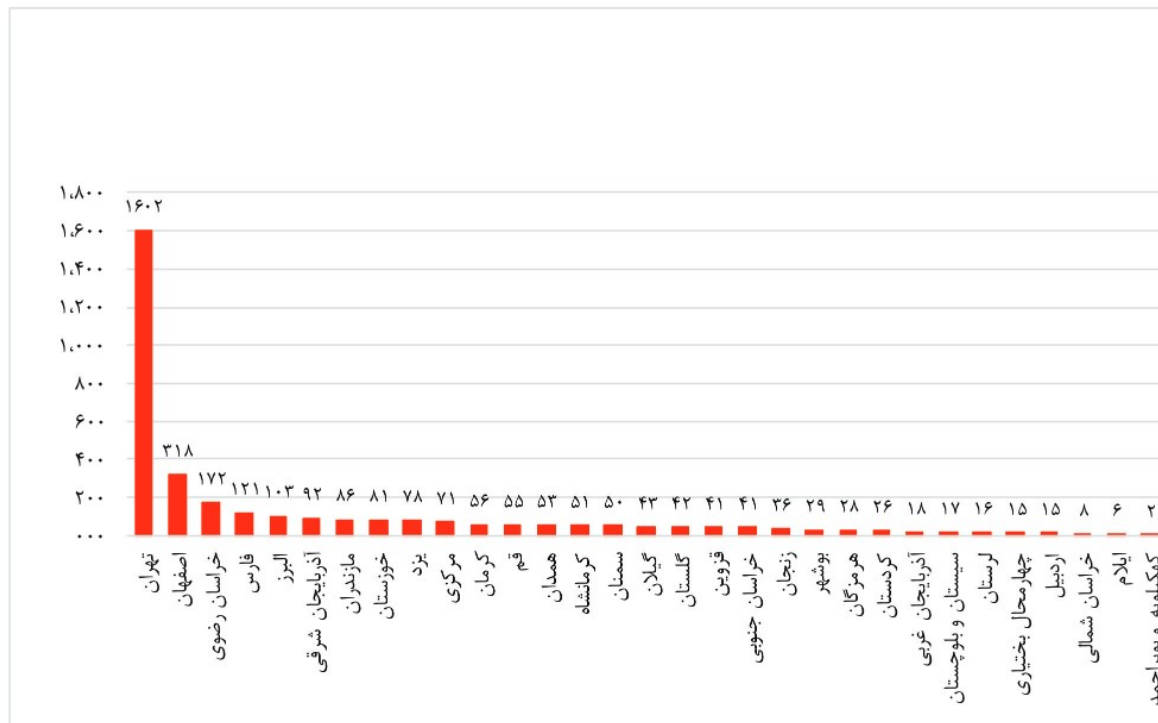
مجمع عمومی مؤسسین انجمن مذکور در روز سه‌شنبه مورخ ۱۴ آذرماه سال ۱۳۹۶ در سالن شماره ۲ اتاق بازرگانی کرمان برگزار شد و از میان ۱۰ کاندید هیئت‌مدیره طبق رأی‌گیری، آقایان عماد جمعه زاده، عابد شیخ بهایی، مجید نورانی، سید احمد سیف‌الحسینی و مرتضی ایرافمنش به‌عنوان اعضاء هیئت‌مدیره و خانم سعیده صادقی به‌عنوان بازرس انتخاب شدند. همچنین از میان کاندیدهای پست دبیری، پس از مصاحبه خانم مهندس شیما هلاکویی به‌عنوان دبیر انجمن تعیین شد.

از اهداف اصلی انجمن شرکت‌های دانش‌بنیان استان کرمان می‌توان به موارد ذیل اشاره نمود:

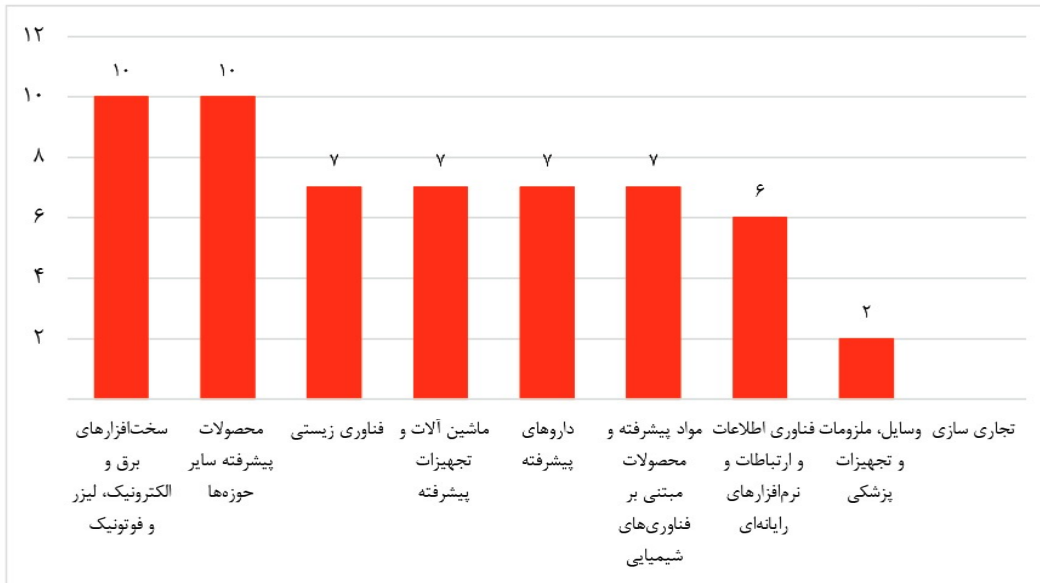
- نقش‌آفرینی در تصمیم‌گیری‌های امور فناوری و مشارکت گروهی در

حوزه سطوح فناوری متوسط به بالا باشند به‌گونه‌ای که به‌سختی قابل‌کپی‌برداری باشند و همچنین طراحی و تولید مبتنی بر تحقیق و توسعه داشته باشند و به تأیید کارگروه ارزیابی و تشخیص شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان برسند به‌عنوان کالا و خدمات دانش‌بنیان معرفی می‌شوند. زمینه فعالیت سطوح فناوری‌های متوسط به بالا به تفکیک نوع فناوری شامل موارد زیر می‌باشند:

۱. فناوری اطلاعات و ارتباطات و نرم‌افزارهای رایانه‌ای ۲. سخت‌افزارهای برق و الکترونیک، لیزر و فوتونیک ۳. مواد پیشرفته و محصولات مبتنی بر فناوری‌های شیمیایی ۴. ماشین‌آلات و تجهیزات پیشرفته ۵. فناوری زیستی ۶. داروهای پیشرفته ۷. وسایل، ملزومات و تجهیزات پزشکی ۸. خدمات تجاری‌سازی ۹. محصولات پیشرفته سایر حوزه‌ها.
- همچنین با توجه به نوع کالا و خدمات و درصد میزان فروش دانش‌بنیان به‌کل فروش، شرکت‌ها در چهار دسته نوپا نوع ۱، نوپا نوع ۲، تولیدی نوع ۱ و تولیدی نوع ۲ تقسیم‌بندی می‌شوند.
- در زمان نگارش این مطلب، تعداد ۳۳۷۱ شرکت دانش‌بنیان توسط کارگروه تأیید صلاحیت شده که سهم استان کرمان از این تعداد ۵۶ شرکت (۱/۷ درصد کل کشور) است. ۴۱ شرکت دانش‌بنیان استان کرمان در رده‌ی شرکت‌های نوپا تأیید شده‌اند که با توجه به وجود ظرفیت‌های متعدد در استان کرمان و تعداد نیروهای دانشگاهی موجود، پتانسیل برای توسعه کمی و کیفی این شرکت‌ها وجود دارد. هم‌اکنون استان کرمان از نظر تعداد شرکت‌های دانش‌بنیان در رده یازدهم قرار دارد که مقایسه کمی با شهرهای دیگر در شکل ۱ نشان داده شده است. همچنین زمینه فعالیت این ۵۶ شرکت دانش‌بنیان استان کرمان در شکل ۲ آورده شده است.

شکل ۱. تعداد شرکت‌های دانش‌بنیان به تفکیک هر استان

شکل ۲. تعداد شرکت‌های دانش‌بنیان استان کرمان به تفکیک حوزه فناوری

- تمرکز دانشگاه‌ها بر آموزش و ناهمخوانی محتوای برنامه‌ریزی پژوهشی و محتوای دروس دانشگاهی با مقتضیات صنعت و بازار کار و عدم توجه به دانشگاه‌های نسل سوم که دانشگاه‌های آموزشی، پژوهشی و فناوری هستند.
- عدم وجود مهارت‌های لازم در بازار کار (عدم کارایی مراکز فنی و حرفه‌ای و عدم وجود آموزش و مهارت‌های شغلی)
- بی‌توجهی به تحقیق و توسعه در واحدهای صنعتی (ناکارآمد بودن واحدهای R&D)
- عدم تعیین نیازهای اساسی استان بر اساس قابلیت توسعه‌ای آن‌ها
- عدم شناخت صحیح از شرکت‌های دانش‌بنیان در سطح استان
- کمبود منابع مالی با سود متناسب حتی در صندوق نوآوری و شکوفایی
- عدم وجود حق مالکیت معنوی در کشور
- عدم وجود سرمایه‌گذارهای خطرپذیر
- ناتوانی در بازاریابی و تجارت محصولات توسط شرکت‌های دانش‌بنیان

توسعه و رشد شرکت‌های دانش‌بنیان نیازمند بسترسازی و ایجاد عوامل مختلفی است که شناسایی و تقویت آن‌ها در موفقیت و تحقق اهداف شرکت‌های دانش‌بنیان بسیار اثرگذار است. لذا انجمن شرکت‌های دانش‌بنیان استان کرمان تمام اهتمام و سعی خود را بر این اساس می‌گذارد که مسیر محقق شدن این اهداف را برای شرکت‌های یادشده هموار سازد و با ریل‌گذاری برای شرکت‌ها در مسیر فناوری، آن‌ها را به آرمان‌های خود نزدیک کرده و از طریق همگرایی با شرکت‌ها دستیابی به مقاصد والا را امکان‌پذیر سازد.

تمامی شرکت‌های دارای مجوز دانش‌بنیان و شرکت‌های مستقر در پارک علم و فناوری می‌توانند با مراجعه به سایت www.daneshbonyan-kr.ir در انجمن مذکور ثبت‌نام نمایند و از خدمات آن بهره‌مند شوند. ●

- سیاست‌گذاری‌ها و تصمیم‌گیری‌ها
- تلاش جهت ساماندهی امور و بهبود فضای کسب‌وکار دانش‌بنیان بر اساس نقشه راه عملیاتی
- هم‌افزایی علم و ثروت از طریق بسترسازی و ارتباط مؤثر سرمایه‌گذاران و صاحبان فناوری
- تهیه و تنظیم پیشنهادهای مرتبط با تولید و صادرات کالاها و خدمات دانش‌بنیان و ارائه به مراجع ذی‌ربط
- ایجاد پایگاهی مشورتی جهت کمک به ایجاد کسب‌وکار دانش‌بنیان، رشد و توسعه فناوری و تکنولوژی در استان
- ایجاد ارتباط با بانک‌ها و نهادهای مالی و اعتباری جهت گسترش و ارائه خدمات در چهارچوب قوانین حمایتی دانش‌بنیان
- تلاش برای استفاده حداکثری از کلیه قوانین، معافیت‌ها و تسهیلات گمرکی، مالیاتی، بیمه‌ای و ... مربوط به شرکت‌های دانش‌بنیان
- ایجاد صندوق‌های مالی و اعتباری جهت ارائه تسهیلات به اعضا
- ایجاد بانک اطلاعاتی در زمینه‌های مرتبط با اهداف و وظایف
- ارتباط با کمیسیون‌ها، انجمن‌ها و شرکت‌های عضو اتاق بازرگانی جهت ارتقاء آن‌ها به سمت ایجاد تکنولوژی و ارائه محصولات دانش‌بنیان
- آموزش و هدایت شرکت‌های متقاضی جهت اخذ مجوزهای دانش‌بنیان و استفاده از تسهیلات آن
- مهم‌ترین موانع و مشکلات در جهت نیل به توسعه فناوری را می‌توان به صورت زیر خلاصه کرد:
- عدم وجود مکانیزم مشخص جهت نقش‌آفرینی شرکت‌های فناور در تصویب قوانین
- موازی کاری و جزیره‌ای عمل کردن سازمان‌های ذی‌ربط به دلیل نبود برنامه جامع فناوری در استان که در آن اقدامات اساسی هر دستگاه مشخص باشد